

B. V. Hornung nu acceptă ipoteza cu privire la existența grupului indo-european de nord, din care să fi făcut parte dialectele baltice, slave și germanice comune. El pune la îndoială materialul lexical adunat de C. C. Uhlenbeck, E. Gheorghiev, V. Machek și F. Scherer, adoptind concepția lui A. Meillet, F. Specht ș.a., după care inițial comunitatea lingvistică indo-europeană, după separarea grupului hitito-luwian, cuprindea două zone: una nord-vestică (din aceasta provin limbile celtice, italice, veneta, ilira, germanica, baltica, slava și tohariana), iar alta sud-estică (greaca, armeană și indo-iraniana). La sfârșitul celui de-al II-lea mileniu aceste zone nu se separaseră definitiv, așa că între ele se puteau dezvolta fenomene asemănătoare, având la bază tendințe comune. Cît privește inovațiile care apăreau într-o zonă, acestea se răspindeau prea puțin în cealaltă. Ceva mai târziu, zona nord-vestică se scindează în grupul apusean (celtică, ilirică, italică și germanică) și nord-estic (balto-slavo-toharian). Autorul concepe balto-slava ca o unitate relativă a dialectelor tribale. Din această unitate făceau însă parte și alte dialecte, care n-au mai evoluat, ci s-au contopit ulterior cu baltica sau slava comună. Prin urmare, inițial, această unitate nu era izolată de celelalte grupuri de dialecte indo-europene. Numai în sensul acesta se poate vorbi, după părerea lui Hornung, de unitatea lingvistică balto-slavă. Cît privește existența unității etnice balto-slave, autorul relevă (p. 62) că o asemenea afirmație este exclusiv de domeniul fanteziei¹.

§ 6. Dacă B. V. Hornung punea la îndoială doar existența unității etnice balto-slave, în schimb lingvistul lituanian Z. P. Zinkevičius, în monografia citată mai sus, nu este de acord nici cu ideea unității limbii lor. Apărută în 1957, lucrarea acestui autor (*Schiță de istorie a adjectivelor pronominale în limba lituaniană*) cuprinde un capitol în care este vorba de cronologia apariției adjectivelor conjuncte în balto-slavă (vezi p. 5–18)². Z. Zinkevičius arată că această categorie de cuvinte constituie o trăsătură specifică celor două grupuri lingvistice. Numai în unele cazuri pot fi găsite analogii în alte limbi indo-europene: în indo-iraniană și la Homer³. Ca și în balto-slavă, pronumele relativ dezvoltat din i.-e. *—jo este folosit aici cu valoare determinativă. Asemănările se reduc însă numai la atât.

În privința epocii în care s-a putut produce contopirea pronumelui cu formele adjectivului nominal, Z. Zinkevičius crede că acest fenomen a avut loc în etape diferite: în limbile slave încă din slava comună, iar în cele baltice după scindarea unității lituaniano-letone⁴. Cum am arătat în altă parte⁵, este greu de admis ca adjectivele pronominale să se fi format independent în slavă și baltică⁶. Faptul că ulterior ele au evoluat diferit în baltică și slavă nu reprezintă un indiciu că anterior s-ar fi dezvoltat autonom. Prea puține sînt și exemplele invocate de Z. P. Zinkevičius în sprijinul afirmației că, din punctul de vedere al accentului, în lituaniană contopirea pronumelui cu adjectivul a avut loc relativ târziu și independent de letonă.

§ 7. În același an (1957) cînd, după cum s-a putut constata din cele spuse în paragraful precedent, Z. Zinkevičius se pronunță împotriva comunității lingvistice balto-slave, folosind în acest scop un singur fapt gramatical, J. Kuryłowicz publică în limba polonă un studiu

¹ Cum se va vedea însă mai jos, la analiza concepției lui T. Lehr-Splawinski, dar și a altor specialiști, lucrurile nu stau tocmai așa.

² Serisă în limba lituaniană, lucrarea a apărut ulterior — cu unele modificări — în limba rusă: *Некоторые вопросы образования местоименных прилагательных в литовском языке*, în «Вопросы славянского языкознания», 1958, fasc. 3, p. 50–100. În recenzia monografiei, publicată de V. V. Ivanov și V. N. Toropov în «Вопросы языкознания», 1959, nr. 1, p. 110–112 (*Новое в литуанистике*) nu este pusă în discuție epoca de formare a adjectivelor din limbile balto-slave.

³ După B. Rosenkranz, formele balto-slave au paralele și în hitită. Vezi articolul acestuia *Zur Entstehungsgeschichte des bestimmten Adjektivs des Baltischen und Slavischen*, în «Die Welt der Slaven», 1958, III, 2, p. 97–100.

⁴ Printre alții, punctul acesta de vedere este susținut cu insistență de S. B. Bernstein: *Велико-славянская языковая общность*, în «Славянская филология», I, p. 65–66. *Сборник ответов на вопросы по языкознанию* (în continuare *Ответы...*), Moscova, 1958, p. 168 (sau «Вопросы языкознания», nr. 1, 1958, p. 49); *Творительный падеж в славянских языках*, Moscova, 1958, p. 24. *Очерки сравнительной грамматики славянских языков*, Moscova, 1961, p. 27–37.

⁵ Problema originii adjectivelor pronominale în limbile balto-slave a fost discutată de noi în articolele: *Considerații asupra genezei formelor pline la adjectivele din limbile slave și baltice*, în «Analele științifice ale Universității «Al. I. Cuza» din Iași» (serie nouă), secția a III-a (Științe sociale), VI, 1960, fasc. 2, p. 101–109 (în continuare *AUI*); *Originea adjectivelor pronominale în limbile balto-slave*, în SCȘt., XII (1961), fasc. 1, p. 53–63; *Un capitol din istoria vechilor raporturi lingvistice balto-slave. Epoca de formare a adjectivelor conjuncte*, în *AUI*, t. VI, 1961, p. 81–87. Cf. și A. Valeckienė, *Образование полных (местоименных) прилагательных и их судьба в балтийских и славянских языках*, în *Всесоюзная конференция по славянской филологии 17–22 декабря 1962 года. Программа и тезисы докладов*, Leningrad, 1962, p. 60.

⁶ Vezi și J. Kurz, *Ответы...*, p. 86; A. Dostál, *ibidem*, p. 93; F. V. Mareš, *ibidem*, p. 94, care plasează epoca de formare a adjectivelor conjuncte în balto-slavă. Cf. și K. Mircev, *Старобългарски език*, Sofia, 1955, p. 50; T. Lehr-Splawinski și Z. Stieber, *Gramatyka historyczna języka czeskiego*, vol. I, Varșovia, 1957, p. 15. În schimb, P. S. Kuznetsov (*Историческая грамматика русского языка. Морфология*, Moscova, Edit. Universității, 1953, p. 146) înclină a crede că, deși unele premise de dezvoltare a adjectivelor pronominale au fost comune slavei și balticii, totuși e posibil ca această categorie de cuvinte să fi apărut independent în fiecare din ele. Cf. și *Очерки исторической морфологии русского языка*, Moscova, 1959, p. 148.